

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

3. Пампура М. Цифровізація судочинства: ключові завдання. *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/cifrovizaciya-sudochinstva-klyuchovi-zavdannya.html> (дата звернення: 31.03.2025).

4. Сkochиляс-Павлів О. В. Сучасний стан електронного судочинства в Україні. *Київський часопис права*. 2024. № 1. С. 207–212. URL: <https://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/425/411> (дата звернення 01.04.2025).

5. Ясинок М. М., Котвяковський Ю. О. Електронний суд у цивільному судочинстві України. *Приватне та публічне право*. 2023. № 1. С. 36–42. URL: http://pp-law.in.ua/archive/1_2023/6.pdf (дата звернення 01.04.2025).

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Дудченко О. Ю.

Щербатий Р. Р.,
*аспірант кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
адвокат*

ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ПРИ ОЦІНЮВАННІ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДДІ (КАНДИДАТА НА ПОСАДУ СУДДІ)

У сучасних умовах трансформації судової влади в Україні особливо-го значення набуває категорія доброчесності, яка постала як вимога до представників суддівського корпусу внаслідок конституційної реформи у сфері правосуддя 2016 року. Водночас, незважаючи на її центральне місце у процедурах суддівської кар'єри, доброчесність, як одна з вимог до кандидата на посаду судді та критерій кваліфікаційного оцінювання, досі не має єдиного законодавчого визначення та залишається категорією з різним змістовним наповненням. З одного боку, це дозволяє органам суддівського врядування та громадськості гнучко підходити до аналізу особистісно-професійних характеристик діючих суддів та кандидатів на суддівську посаду. З іншого – породжує ризики надмірного

суб'єктивізму, подвійних стандартів та непередбачуваності у прийнятті рішень. У такому контексті особливої актуальності набуває проблема правової визначеності при оцінюванні доброчесності суддів (кандидатів на посаду судді), що є принциповою ознакою верховенства права та гарантією справедливого судового врядування.

Аналіз положень чинного судоустрійного законодавства свідчить про те, що категорія доброчесності розглядається у двох ключових контекстах, що стосуються процедур формування суддівського корпусу. По-перше, доброчесність є обов'язковою вимогою до кандидата на посаду судді, встановленою статтею 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон). У цьому випадку вона виступає однією з базових передумов участі у процедурі добору, тобто має характер вхідного фільтра для осіб, які претендують на суддівську посаду вперше. По-друге, доброчесність закріплена як один із критеріїв кваліфікаційного оцінювання судді (на відповідність займаній посаді та на підтвердження здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді), передбачений частиною другою статті 83 Закону.

Відтак, доброчесність функціонує одночасно як вхідний критерій (при доборі) та оцінювальний критерій (при кваліфікаційному оцінюванні), що свідчить про її універсальний характер у межах нормативно-правового механізму формування суддівського корпусу.

На нашу думку, такий підхід підкреслює її важливість як морально-етичної, так і професійної засади, що вимагає забезпечення однакових стандартів змістовного наповнення та оцінювання, незалежно від контексту її застосування.

Згідно з визначенням у сучасному словнику з етики, поняття «доброчесність» розглядається як чеснота – позитивна моральна якість, зумовлена свідомістю і волею людини, яка є узагальненою стійкою характеристикою людини, її способу життя, вчинків; якість, що характеризує готовність і здатність особистості свідомо і неухильно орієнтуватись у своїй діяльності та поведінці на принципи добра і справедливості [1, с.387–388].

Проаналізувавши сучасну наукову доктрину, вбачаємо наявність значного спектра підходів до тлумачення поняття доброчесності, що обумовлено, насамперед, міждисциплінарним характером цієї категорії, а також відсутністю її нормативного закріплення.

У межах правозастосовної практики Велика Палата Верховного Суду сформулювала правову позицію, згідно з якою доброчесність – це необ-

хідна морально-етична складова діяльності судді, яка, серед іншого, визначає межу і спосіб його поведінки, що базується на принципах об'єктивного ставлення до сторін у справах та чесності у способі власного життя, виконанні своїх обов'язків та здійсненні правосуддя (справа №9901/355/21, пункт 23) [2].

На нашу думку, доброчесність у контексті суддівської діяльності доцільно, насамперед, трактувати як правову категорію, що проявляється крізь призму юридичних фактів, які мають значення для визначення відповідності судді (кандидата на посаду судді) встановленим вимогам та критеріям.

Як уже зазначалось, поняття «доброчесність» не має нормативно визначеного змісту у чинному законодавстві, що регулює питання судоустрою та статусу суддів. Позитивним кроком в аспекті врегулювання категорії доброчесності на законодавчому рівні стало затвердження Вищою радою правосуддя Єдиних показників для оцінки доброчесності та професійної етики судді (кандидата на посаду судді) (далі – Єдині показники), які стали орієнтиром для стандартизації та уніфікації відповідних оцінювань у межах процедур суддівської кар'єри, зокрема добору на посаду судді місцевого суду, конкурсів на посаду судді, кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді.

Вважаємо, що це, безумовно, спрощує та систематизує процедуру оцінки доброчесності суддів (кандидатів на посаду судді), знижує рівень суб'єктивізму при прийнятті рішень та забезпечує більш високий рівень прозорості у суддівському врядуванні.

Водночас Єдині показники, попри свою доцільність та значущість, не позбавлені окремих недоліків. Зокрема, у контексті їх застосування залишається недостатньо врегульованим питання чіткого розмежування між критеріями доброчесності та професійної етики, які, відповідно до частини другої статті 83 Закону [4], є самостійними та відокремленими об'єктами оцінювання. Такий нормативний підхід, очевидно, вказує на концептуальне розмежування цих двох категорій, кожна з яких має власне змістовне наповнення та специфіку прояву у практичній діяльності судді.

Пунктом 14 Єдиних показників передбачено, що оцінка *доброчесності та професійної етики судді* (кандидата на посаду судді) полягає в оцінюванні відповідності судді (кандидата на посаду судді) таким показникам: незалежність; неупередженість; дотримання етичних норм і бездоганна поведінка у професійній діяльності та особистому житті;

чесність; сумлінність; непідкупність; законність джерел походження майна, відповідність рівня життя судді (кандидата на посаду судді) або членів його сім'ї задекларованим доходам, відповідність способу життя судді (кандидата на посаду судді) його статусу [3].

Звідси вбачаємо, що попри позитивні зрушення, пов'язані із затвердженням Єдиних показників, наявне недостатньо чітке розмежування між доброчесністю та професійною етикою, як критеріями кваліфікаційного оцінювання, продовжує створювати методологічні труднощі в оцінювальних процедурах.

Фактичне ототожнення та згрупування показників критеріїв доброчесності та професійної етики у межах єдиної оціночної рамки зумовлює ризики як знецінення, так надмірного розширення однієї з категорій за рахунок іншої, що, у свою чергу, може призводити до неоднозначного трактування оцінювальних критеріїв.

Очевидним наслідком зазначеної проблеми є ускладнення практичного застосування Єдиних показників під час оцінювання доброчесності Вищою кваліфікаційною комісією суддів України (далі – ВККСУ), що згідно з частиною шостою статті 73 та частиною першою статті 83 Закону, здійснюється в межах дискреційних повноважень цього органу. Відповідно до зазначених норм, саме ВККСУ уповноважена: 1) встановлювати відповідність особи, яка виявила намір стати суддею, критерію доброчесності; 2) проводити кваліфікаційне оцінювання за визначеними законом критеріями [4], що залишає за нею певну свободу у тлумаченні та застосуванні категорії доброчесності.

Зокрема, аналіз окремих кейсів свідчить про те, що за наявності схожих обставин та аналогічного фактичного матеріалу щодо поведінки різних суддів чи кандидатів на суддівську посаду ВККСУ ухвалює діаметрально протилежні висновки: в одних випадках кандидат визнається таким, що відповідає критерію доброчесності, в інших – таким, що не відповідає. Такі приклади, окрім очевидної демонстрації суб'єктивізму, свідчать і про відсутність уніфікованого підходу до інтерпретації оціночних ознак, що у подальшому обумовлює зростання кількості випадків оскарження рішень ВККСУ та ставить під сумнів принципи правової визначеності та справедливості у процесі формування суддівського корпусу.

Таким чином, доброчесність виступає універсальною та концептуально важливою категорією у процедурах формування суддівського корпусу. Однак відсутність її нормативного визначення та чіткого розмежування з професійною етикою створює ризики суб'єктивізму в оцінювальних процесах. Уніфікація підходів та нормативне закріплення

змісту цієї категорії є необхідною умовою забезпечення правової визначеності та підвищення ефективності суддівського врядування.

За таких умов особливої актуальності набуває питання пошуку єдиних підходів до розуміння змісту доброчесності судді як правової категорії, яка повинна бути нормативно визначена, структурована за об'єктивними юридичними показниками та співвіднесена з іншими критеріями. Це, у свою чергу, сприятиме зміцненню принципу правової визначеності, забезпеченню прозорості кадрових процедур у судовій владі та формуванню стійких стандартів доброчесної поведінки суддів.

Список використаних джерел:

1. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416 с.

2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 10.11.2022 у справі №9901/355/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107533714>

3. Єдині показники для оцінки доброчесності та професійної етики судді (кандидата на посаду судді), затверджені рішенням Вищої ради правосуддя від 17.12.2024 №3659/0/15–24. URL: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/49121>

4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 №1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/conv#n2368>

Науковий керівник: завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Бакаянова Н. М.

Щербина Анна,
*курсантка 1 групи 3 курсу
Військово-юридичного інституту
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

КІБЕРБЕЗПЕКА ЕЛЕКТРОННОГО СУДОЧИНСТВА: ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ І СУДОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Стрімкий розвиток цифрових технологій та їх впровадження у всі сфери суспільного життя актуалізували питання діджиталізації судової

Швиденко Анна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СУДОЧИНСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	338
---	-----

Шията Д. С.

РОЛЬ ПРОКУРОРА В ПЕРЕХІДНОМУ ПРАВОСУДДІ: ЕТИЧНІ ВИКЛИКИ ТА РИЗИКИ	342
--	-----

Штабська Х. Д.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЕЛЕКТРОННИХ КАБІНЕТІВ В ЄСІТС: ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ	345
--	-----

Щербатий Р. Р.

ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ПРИ ОЦІНЮВАННІ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДДІ (КАНДИДАТА НА ПОСАДУ СУДДІ)	349
--	-----

Щербина Анна

КІБЕРБЕЗПЕКА ЕЛЕКТРОННОГО СУДОЧИНСТВА: ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ І СУДОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	353
---	-----

Юр'єв Євген

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПРИСЯЖНИХ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ НИМИ СВОЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ	357
---	-----

Ящур П. О.

РОЛЬ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В МЕХАНІЗМАХ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЖЕРТВАМ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ	362
--	-----